

บทที่ 5

การจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรม

บทนี้เป็นการศึกษาและเสนอรูปแบบและวิธีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและให้เป็นอย่างของการจัดการสำหรับวงปีพาทย์ล้านนาอื่นๆต่อไปซึ่งประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

- 5.1 การศึกษาเพื่อหารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
 - 5.1.1 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาคประชาชน นักวิชาการต่อวิธีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
 - 5.1.2 การศึกษาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบและวิธีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 5.2 ตัวแบบ (Model) การจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
 - 5.2.1 รูปแบบของวงปีพาทย์ล้านนา
 - 5.2.2 การจัดการอนุรักษ์วงปีพาทย์ล้านนา
 - 5.2.3 การจัดการพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนา

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 การศึกษาเพื่อหารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนา เพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

เป็นการศึกษาเพื่อหารูปแบบและวิธีการจัดการที่เหมาะสมในการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและให้เป็นตัวอย่างของการจัดการสำหรับวงปีพาทย์ล้านนาอื่นๆ ต่อไปโดยมีขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

5.1.1 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของภาคประชาชน นักวิชาการต่อวิธีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

เป็นการศึกษาเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากภาคประชาชน นักดนตรีปีพาทย์ล้านนา นักวิชาการสาขาดนตรีต่อวิธีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เพื่อจะได้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมาประกอบในการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนา ซึ่งการศึกษาส่วนนี้ผู้ศึกษาใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งคือประชาชนหรือผู้รับบริการวงปีพาทย์ล้านนา นักดนตรีปีพาทย์ล้านนา นักวิชาการสาขาดนตรีในพื้นที่ศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจะเป็นกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่คัดเลือกด้วยวิธีการการสุ่มตัวอย่างแบบจงใจ (Purposive Sampling) จำนวน 22 คน ในประเด็นการสนทนาเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการจัดการอนุรักษ์และพัฒนางวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งผลของการสนทนากลุ่มครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการอนุรักษ์วงปีพาทย์ล้านนา

- 1.1) วงปีพาทย์ล้านนาเป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่ใช้บรรเลงประโคมในพิธีกรรม ความเชื่อของชาวล้านนามาตั้งแต่อดีต สิ่งสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของวงปีพาทย์ล้านนาอย่างชัดเจน คือ เครื่องดนตรีพื้นเมืองและบทเพลงที่ใช้บรรเลง บทเพลงพื้นเมืองเป็นท่วงทำนองที่ใช้เป็นสื่อในการสร้างสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีผ่านรูปแบบการบรรเลงของเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่คลุกเคล้าไปกับพิธีกรรมความเชื่อของชาวล้านนา ดังนั้นแนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์วงปีพาทย์ล้านนาคือ การอนุรักษ์เครื่องดนตรีพื้นเมืองและบทเพลงพื้นเมือง ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของวงดนตรีประเภทนี้ที่

แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ของคนล้านนาผ่าน
วัฒนธรรมทางดนตรีล้านนา

- 1.2) ควรมีการจัดทำประวัติความเป็นมาของวงปีพาทย์ล้านนา และจัดการ
สัมมนาหัวข้อ “ปีพาทย์ล้านนาจากรุ่นสู่รุ่น” โดยเชิญวงปีพาทย์ล้านนาที่มี
ชื่อเสียงหรือมีประวัติความเป็นมายาวนานได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่กลุ่ม
นักดนตรีรุ่นใหม่ พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความนิยมวง
ปีพาทย์ล้านนาในอดีตและปัจจุบัน การบรรเลงของแต่ละคณะ การใช้เครื่อง
ดนตรีบรรเลงและแนวโน้มของวงปีพาทย์ล้านนาในอนาคต
 - 1.3) ควรมีการจัดทำบทเรียนขั้นพื้นฐานทุกเครื่องมือเป็นลักษณะรูปเล่ม และสื่อ
วิดีโอ ควรเปิดการเรียนการสอนสำหรับผู้สนใจโดยวัดหรือโรงเรียน
สนับสนุนและตั้งเป็นกลุ่มในชุมชน
 - 1.4) ควรมีการอนุรักษ์รูปแบบเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ล้านนา ซึ่งปัจจุบันพบว่า
ได้มีการนำเอาเครื่องดนตรีปีพาทย์มอญทางภาคกลางมาผสม เช่น ฆ้องมอญ
หรือระนาดที่เรียกว่า “ระนาดหงสา” มาใช้ประสมวงทำให้เกิดการสับสน
ระหว่างวงปีพาทย์ล้านนาและวงปีพาทย์มอญ
- 2) ด้านการพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนา
- 2.1) การพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบันต้อง
อาศัยวิธีการประสมวงระหว่างเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากลที่
เรียกว่า “รูปแบบประยุกต์” วิธีการดังกล่าวเป็นการทำให้เครื่องดนตรี
พื้นเมืองที่ลดความนิยมลงสามารถดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าจะมีการ
ประสมวงด้วยเครื่องดนตรีตะวันตกก็ตาม วิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรี
พื้นเมืองก็ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบและวิธีการบรรเลงแบบดั้งเดิม สามารถสืบ
ทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมทางดนตรีล้านนา และเป็นสร้างนิยมให้กับ
กลุ่มผู้ฟังหลายกลุ่มทั้งวัยหนุ่มสาว พ่อบ้านแม่บ้าน ผู้สูงอายุและกลุ่มเจ้าทรง
 - 2.2) การประยุกต์เครื่องดนตรีเป็นการนำเครื่องดนตรีพื้นเมืองมาทำการปรับ
ระดับเสียงให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับดนตรีสากล ทำให้คุณภาพเสียง
ของเครื่องดนตรีพื้นเมืองมีความกลมกลืนกับเครื่องดนตรีสากลสามารถ
บรรเลงบทเพลงร่วมสมัยที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันได้อย่าง
หลากหลายแนวเพลง ขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางดนตรีล้านนา

โดยไม่ถึงกับปรับเปลี่ยนระบบเสียงเป็นความถี่เดียวกับดนตรีสากลทั้งหมด ซึ่งจะกลับเป็นการทำลายความเป็นอัตลักษณ์ของดนตรีล้านนา

2.3) การพัฒนาบทเพลงที่ใช้บรรเลง

2.3.1) บทเพลงพื้นเมือง เป็นการนำบทเพลงพื้นเมืองที่ใช้บรรเลงทั่วไปหรือใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมมาร้อยเรียงให้สอดคล้องกันบรรเลงในรูปแบบประยุกต์ ทั้งนี้การบรรเลงยังคงไว้ซึ่งท่วงทำนองและสำเนียงของบทเพลงพื้นเมืองอันเป็นอัตลักษณ์ทางดนตรีล้านนาไว้ทำให้สามารถอนุรักษ์บทเพลงให้คงอยู่พร้อมกับการพัฒนาสร้างสรรค์บทเพลงพื้นเมืองให้มีความแปลกใหม่น่าสนใจ

2.3.2) บทเพลงลูกทุ่งเก่า เป็นการนำบทเพลงลูกทุ่งในอดีตที่ได้รับความนิยมมาใช้บรรเลง โดยคัดเลือกบทเพลงของศิลปินที่อยู่ในอัลบั้มเดียวกันหลาย ๆ เพลงหรือบทเพลงของศิลปินอื่น ๆ แต่ต้องเป็นบทเพลงที่อยู่ในยุคสมัยเดียวกันการบรรเลงดังกล่าวเน้นกลุ่มผู้ฟังที่อยู่ในช่วงยุคสมัยของบทเพลงนั้น ๆ เช่น กลุ่มวัยกลางคนหรือกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความคุ้นเคยกับบทเพลงดังกล่าว

2.3.3) บทเพลงลูกทุ่งใหม่ เป็นการนำบทเพลงของศิลปินลูกทุ่งที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบันนำมาคัดเลือกบทเพลงโดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระที่มีความหมาย มักเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต การให้กำลังใจ หรือบทเพลงที่มุ่งเน้นในเรื่องของดีลาจังหวะที่สนุกสนานเป็นสำคัญ

2.3.4) บทเพลงสำเนียงภาษา เป็นวิธีการที่เกิดจากอิทธิพลแนวคิดจากวัฒนธรรมดนตรีต่างชาติที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ทางดนตรีต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ดั้งเดิมด้วยการนำเอาเพลงสำเนียงต่างๆ เช่น ไทย ลาว เขมร แยก ฯลฯ มาปรับปรุงหรือพัฒนาสำนวนของบทเพลงบางท่อนหรือบางวรรคที่มีสำเนียงคล้ายคลึงกันมาร้อยเรียงให้สอดคล้องบรรเลงเป็นเพลงชุด เป็นการเรียบเรียงแบบอิสระไม่มีกฎเกณฑ์หรือแบบแผนการเรียบเรียงบทเพลงดังกล่าวเป็นการช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มเจ้าทรงที่เรียกว่าการบรรเลงเพื่อเสริมบารมี เป็นวิธีการสร้างสรรค์บทเพลงให้สอดคล้องสอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบันทำให้ได้รับความนิยมและดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

5.1.2 การศึกษาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบและวิธีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนา เพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

เป็นขั้นตอนของการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมซึ่งมีขั้นตอนของการพิจารณาโดยนำผลการศึกษารวมถึงความคิดเห็นข้อเสนอแนะของนักวิชาการและแนวคิดทฤษฎีมาประกอบการพิจารณาตามลำดับดังนี้

1) ผลการศึกษาวงปีพาทย์ล้านนาในบทที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์วงปีพาทย์ล้านนาเป็น 2 รูปแบบดังต่อไปนี้

ก. การอนุรักษ์พัฒนาวงปีพาทย์ล้านนา

เป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งรูปแบบการประสมวงเฉพาะเครื่องดนตรีพื้นเมือง เรียกว่า “รูปแบบพื้นเมืองดั้งเดิม” ซึ่งวงปีพาทย์ล้านนารูปแบบดังกล่าวนี้ เป็นการรักษารูปแบบของเครื่องดนตรีและลักษณะของเพลงให้เป็นแบบดั้งเดิม เนื่องจากปัจจุบันยังมีกลุ่มผู้ฟังที่มีความนิยมในการฟังรูปแบบนี้และเพื่อเป็นการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่อไปประกอบด้วยเครื่องดนตรีเป็น 3 กลุ่มได้แก่ เครื่องดนตรีในกลุ่มผู้นำ ได้แก่ แนน้อยและปาดเอก เครื่องดนตรีกลุ่มผู้ตามได้แก่ ปาดทุ้ม ปาดเหล็ก ก้องวง กลองเต่งถึงแนหลวง และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะได้แก่ กลองเต่งถึง กลองปึงปึง ลึง (นึ่ง) และสว่า (ฉาบ) ส่วนบทเพลงที่ใช้บรรเลง เป็นบทเพลงที่เป็นอัตลักษณ์ของวงปีพาทย์ล้านนาอันได้แก่ บทเพลงพื้นเมืองทั่วไป บทเพลงพื้นเมืองที่ใช้ประกอบพิธีกรรมฟ้อนผีและบทเพลงที่ใช้ประกอบในพิธีศพ

ข. การพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนา

เป็นการพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนาที่มีรูปแบบการประสมวงระหว่างเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากลเรียกว่า “รูปแบบประยุกต์” วิธีการจัดองค์ประกอบของเครื่องดนตรีในวงปีพาทย์ล้านนาใช้คุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่และตำแหน่งในการบรรเลงประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นเมืองแบ่งตามคุณลักษณะเป็น 3 กลุ่มได้แก่ เครื่องดนตรีพื้นเมืองกลุ่มผู้นำ ได้แก่ แนน้อยและปาดเอก เครื่องดนตรีพื้นเมืองกลุ่มผู้ตามได้แก่ ปาดทุ้ม ปาดเหล็ก ก้องวง กลองเต่งถึง

แนวลวง และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองเต่งถึง กลองปึงโป้ง ลึง (ฉิ่ง) และสว่า (ฉาบ) ส่วนการประสมวงด้วยเครื่องดนตรีสากลเป็นวิธีการประสมวงในรูปแบบประยุกต์ โดยการนำเอาเครื่องดนตรีสากลเข้าร่วมบรรเลงกับเครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มบรรเลงทำนอง(Melody) ประสานเสียงคอร์ด (Chord) ได้แก่ คีย์บอร์ด (Keyboard) กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) กีตาร์เบส (Bass Guitar) ส่วนกลุ่มเครื่องดนตรีที่ใช้ตีประกอบจังหวะหรือเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) ได้แก่ กลองชุด (Drum set) กลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos) ซึ่งจะมีการเรียบเรียงบทเพลง (Arrange) เป็นวิธีการสร้างสรรค์ให้มีความแปลกใหม่และทันสมัย โดยการนำบทเพลงที่เคยได้รับความนิยมในอดีตและบทเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน มาบรรเลงที่เรียกว่า คัฟเวอร์ (Cover) แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ บรรเลงให้เหมือนเพลงต้นฉบับเดิมหรือบรรเลงให้แตกต่างจากเพลงต้นฉบับ ซึ่งในการบรรเลงของวงปีพาทย์ล้านนาสามารถใช้วิธีการคัฟเวอร์ (Cover) ทั้ง 2 รูปแบบ เช่น การนำบทเพลงพื้นเมืองทั่วไปหรือบทเพลงในพิธีกรรมมาเรียบเรียงบรรเลงในรูปแบบพื้นเมืองดั้งเดิมและประยุกต์ การนำบทเพลงลูกทุ่งเก่าและบทเพลงลูกทุ่งใหม่มาบรรเลงโดยบรรเลงให้เหมือนต้นฉบับหรือแตกต่างตามบริบทของสถานที่ที่บรรเลง การเรียบเรียงบทเพลงสำเนียงภาษาเป็นการเรียบเรียงโดยการนำเอาบทเพลงที่มีสำนวนเพลงที่มีความใกล้เคียงกันหลาย ๆ เพลงมาร้อยเรียงให้สอดคล้องบรรเลงเป็นเพลงชุดเดียวกัน เช่น เพลงสำเนียงแขก เป็นการนำบทเพลงที่มีสำนวนเพลงแขกหลาย ๆ บทเพลงมาร้อยเรียงให้สอดคล้องบรรเลงเป็นเพลงชุดเดียวกัน เช่น บทเพลงชุดมหากาณะ ซึ่งเป็น การช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์หรือเป็นการเสริมบารมีของกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเจ้าทรง เช่น ศิเ้านายหรือเจ้าทรงที่สืบสายจากเทพเจ้า (อินดู) นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์เครื่องดนตรี เป็นการนำเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่สามารถดำเนินทำนองได้คือ แนน้อย แนวลวง ป้าคอก ป้าคทุม ป้าคเหล็ก ก้องวง มาเทียบเสียงให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) ด้วยใช้เทคนิควิธีการปรับระดับเสียงเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละประเภท ทำให้คุณภาพเสียงระหว่างเครื่องดนตรีพื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากลมีเสียงที่กลมกลืนและมีความไพเราะ

- 2) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักวิชาการต่อวิธีการจัดการอนุรักษ์และพัฒนา
วงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- 2.1) วงปีพาทย์ล้านนาเป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่ใช้บรรเลงประ โคมในพิธีกรรมความ
เชื่อของชาวล้านนามาตั้งแต่อดีต บทเพลงพื้นเมืองเป็นท่วงทำนองที่เป็นสื่อ
ในการสร้างความบันเทิงผ่านการบรรเลงของเครื่องดนตรีพื้นเมืองแนวทางที่
เหมาะสมในการอนุรักษ์วงปีพาทย์ล้านนาคือ การอนุรักษ์บทเพลงและเครื่อง
ดนตรีพื้นเมือง แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมทาง
ดนตรีล้านนา ทั้งนี้ควรมีการจัดทำประวัติความเป็นมาของวงปีพาทย์ล้านนา
และจัดการสัมมนาหัวข้อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่กลุ่มนักดนตรีรุ่นใหม่
แนวโน้มของวงปีพาทย์ล้านนาในอนาคต การจัดทำบทเรียนขึ้นพื้นฐานเปิด
การเรียนการสอนสำหรับผู้สนใจโดยวัดหรือโรงเรียนสนับสนุนและตั้งเป็น
กลุ่มในชุมชน
- 2.2) การพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนาโดยวิธีการประสมวงระหว่างเครื่องดนตรี
พื้นเมืองและเครื่องดนตรีสากล ทำให้เกิดรูปแบบการประสมวงใหม่ที่เรียกว่า
รูปแบบประยุกต์ เป็นการพัฒนาให้วงปีพาทย์ล้านนาสามารถสร้างสรรค์บท
เพลงได้หลากหลายรูปแบบและนำเสนอใจการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลง
แต่ยังคงไว้ซึ่งท่วงทำนองและสำเนียงของบทเพลงพื้นเมืองอันเป็นอัตลักษณ์
ของดนตรีล้านนาไว้ ทำให้สามารถอนุรักษ์บทเพลงให้คงอยู่และพัฒนา
สร้างสรรค์บทเพลงพื้นเมืองให้มีความน่าสนใจ รวมทั้งการนำบทเพลงลูกทุ่ง
เก่า บทเพลงลูกทุ่งใหม่รวมถึงการเรียบเรียงบทเพลงสำเนียงภาษา ซึ่งเป็น
วิธีการในการสร้างสรรค์บทเพลงที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของ
สังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงจะสามารถทำให้ได้รับความนิยมนอย่าง
ต่อเนื่องและดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน
- 2.3) แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับดนตรีในการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบและวิธีการที่
เหมาะสมในการจัดการอนุรักษ์และพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนาซึ่งการศึกษาและ
แนวคิดทฤษฎี สอดคล้องกับทฤษฎี ด้านดุริยางคศาสตร์ชาติพันธุ์
(Ethnomusicology) ซึ่งมีความผูกพันกันอย่างใกล้ชิดอย่างแยกกันไม่ออกกับ
มานุษยวิทยา (Anthropology) ศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของ
มนุษย์ และมนุษย์เองเป็นผู้ให้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมนั้น ๆ เมื่อไม่มีคุณค่า
วัฒนธรรมนั้นก็จะจางหายไปจากสังคม รวมถึงมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย
เพื่อการดำรงอยู่ของตนเองได้ต่อไปซึ่งดนตรีถือเป็นหนึ่งในวัฒนธรรมของ

มวลมนุษยชาติที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาได้อย่างไม่หยุดนิ่ง ครอบงำที่วัฒนธรรมยังคงดำเนินอยู่ซึ่งพร้อมเสมอสำหรับการเปลี่ยนแปลง และมีมนุษย์เป็นผู้คิดสร้างสรรค์ดนตรีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองและสังคมรวมทั้งผลกระทบทางวัฒนธรรมของมนุษย์ที่มีผลต่อดนตรี

ผู้ศึกษาได้ทำการประมวลข้อมูลดังกล่าวและทำการวิเคราะห์เพื่อหารูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนาสรุปได้ว่า รูปแบบของวงปีพาทย์ล้านนาที่เหมาะสมสำหรับสภาพการณ์ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ รูปแบบอนุรักษ์ เป็นการรักษารูปแบบของเครื่องดนตรีและลักษณะของเพลงให้เป็นแบบดั้งเดิม ทั้งนี้ยังมีกลุ่มผู้ฟังที่มีความนิยมในการฟังรูปแบบพื้นเมืองดั้งเดิมและเพื่อเป็นการสืบสานต่อไป ขณะเดียวกันการสร้างควมนิยมให้กับคนรุ่นใหม่และเพื่อให้วงปีพาทย์ล้านนาสามารถดำรงคงอยู่และได้รับความนิยมก็ควรจะมีการพัฒนา รูปแบบ ประยุกต์พัฒนาปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรีโดยการประสมวงโดยเครื่องดนตรีสากล เพื่อให้สอดคล้องกับกาลเวลาและสมัยนิยมของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็น คนวัยหนุ่มสาว แต่ต้องคำนึงถึงการรักษาและสืบทอดอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมล้านนาด้วย

5.2 ตัวแบบ (Model) การจัดการอนุรักษ์และพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรม

จากการศึกษาความสำเร็จของวงปีพาทย์ล้านนาในบทที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของ นักวิชาการตลอดจนถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับดนตรีจึงได้เสนอตัวแบบ (Model) การจัดการอนุรักษ์ และพัฒนาวงปีพาทย์ล้านนาเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและให้เป็นตัวอย่างของวงปี พาทย์ล้านนาอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

5.2.1 รูปแบบของวงปีพาทย์ล้านนา

วงปีพาทย์ล้านนาที่เหมาะสมสำหรับปัจจุบัน ควรเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบดั้งเดิมและ รูปแบบประยุกต์ มีองค์ประกอบของเครื่องดนตรีดังนี้

- 1) วงปีพาทย์ล้านนารูปแบบดั้งเดิม

เพื่อเป็นการอนุรักษ์วงปี่พาทย์ล้านนา วงปี่พาทย์ล้านนา รูปแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีมาแต่ดั้งเดิมประกอบด้วยเครื่องดนตรีพื้นเมืองแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ เครื่องดนตรีพื้นเมืองกลุ่มผู้นำ ได้แก่ แนน้อยและปาดเอก เครื่องดนตรีกลุ่มผู้ตาม ได้แก่ ปาดทุ่ม ปาดเหล็ก ก้องวง กลองเต่งถึง แนนลวง และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ กลองเต่งถึง กลองป่งโป่ง ลี้ง (จิ้ง) และสว่า (ฉาบ)

2) วงปี่พาทย์ล้านนา รูปแบบประยุกต์

เพื่อเป็นการพัฒนาวงปี่พาทย์ล้านนา วงปี่พาทย์ล้านนา รูปแบบประยุกต์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองเป็นหลักแต่มีการประสมวงด้วยเครื่องดนตรีสากลแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มบรรเลงทำนอง (Melody) ประสานเสียงคอร์ด (Chord) ได้แก่ คีย์บอร์ด (Keyboard) กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) กีตาร์เบส (Bass Guitar) ส่วนกลุ่มเครื่องดนตรีที่ใช้ตีประกอบจังหวะหรือเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) ได้แก่ กลองชุด (Drum set) กลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos)

5.2.2 การจัดการอนุรักษ์วงปี่พาทย์ล้านนา

เป็นการเสนอการจัดการอนุรักษ์วงปี่พาทย์ล้านนา ซึ่งเป็น “รูปแบบดั้งเดิม” เพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ประกอบด้วย การดำเนินการต่างๆ ดังนี้

1) องค์ประกอบของวงปี่พาทย์ล้านนาดั้งเดิม

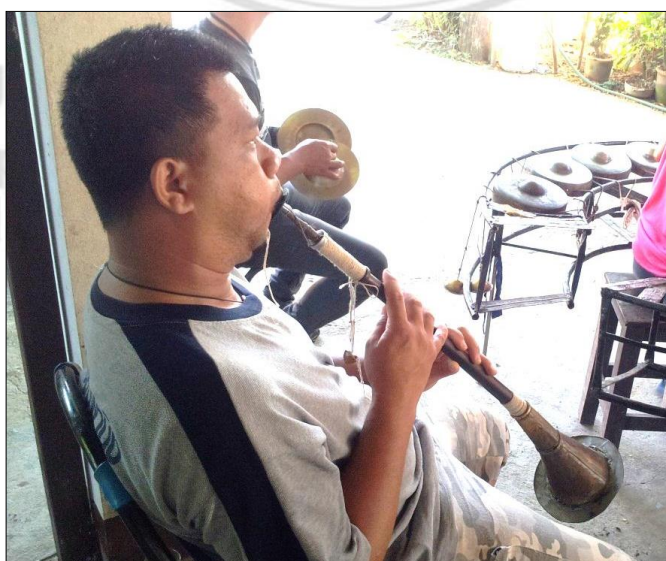
เป็นการอนุรักษ์วงปี่พาทย์ล้านนาดั้งเดิม ควรจะมีองค์ประกอบของเครื่องดนตรีดั้งเดิมให้ครบตามองค์ประกอบของวงรวมถึงบทบาทหน้าที่และวิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรีแต่ละกลุ่มซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บรรเลงนำ กลุ่มผู้บรรเลงตามและกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะดังนี้

1.1) เครื่องดนตรีพื้นเมือง “กลุ่มผู้นำ” เป็นการคงไว้ซึ่งส่วนประกอบต่างๆ ของเครื่องดนตรีตลอดถึงวิธีการบรรเลงตามคุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรี ซึ่งมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้นำการบรรเลงและกำหนดบทเพลงให้แก่เครื่องดนตรีอื่น ๆ ภายในวง ได้แก่ แนน้อย และปาดเอก ดังภาพที่ 5.1

ภาพที่ 5.1 การบรรเลงแนหน้ายและปาดเอก

1.2) เครื่องดนตรีพื้นเมือง “กลุ่มผู้ตาม” เป็นการคงไว้ซึ่งส่วนประกอบต่างๆ ของเครื่องดนตรี ตลอดจนวิธีการบรรเลงตามคุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรี ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงทำนองหลักพื้นๆ ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เครื่องดนตรีกลุ่มผู้นำยึดเป็นหลักในการแปลทำนอง ได้แก่ แนหลวงภาพที่ 5.2 ปาดหุ้มภาพที่ 5.3 ปาดเหล็กภาพที่ 5.4 และก้องวงภาพที่ 5.5

ภาพที่ 5.2 การบรรเลงแนหลวง

ภาพที่ 5.3 การบรรเลงปาดทุ้ม

ภาพที่ 5.4 การบรรเลงปาดเหล็ก

ภาพที่ 5.5 การบรรเลงฆ้องวง

- 1.3) เครื่องดนตรีพื้นเมือง “กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ” เป็นการคงไว้ซึ่ง ส่วนประกอบต่าง ๆ ของเครื่องดนตรี ตลอดจนวิธีการบรรเลงตามคุณลักษณะ และศักยภาพของเครื่องดนตรี ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมจังหวะให้ มีความสม่ำเสมอและยังทำหน้าที่ในการตีเพื่อกระตุ้นเร้าให้บทเพลงเกิด ความคึกคักสนุกสนานเร้าใจ ได้แก่ กลองปึงปึงภาพที่ 5.6 กลองเต่งถึง ภาพที่ 5.7 ลี้ง (ลี้ง) ภาพที่ 5.8 และสว่า (ฉาบ) ภาพที่ 5.9

ภาพที่ 5.6 การตีกลองปึงปึง

ภาพที่ 5.7 การตีกลองเต่งถึง

ภาพที่ 5.8 การบรรเลง สิ้ง (นั่ง)

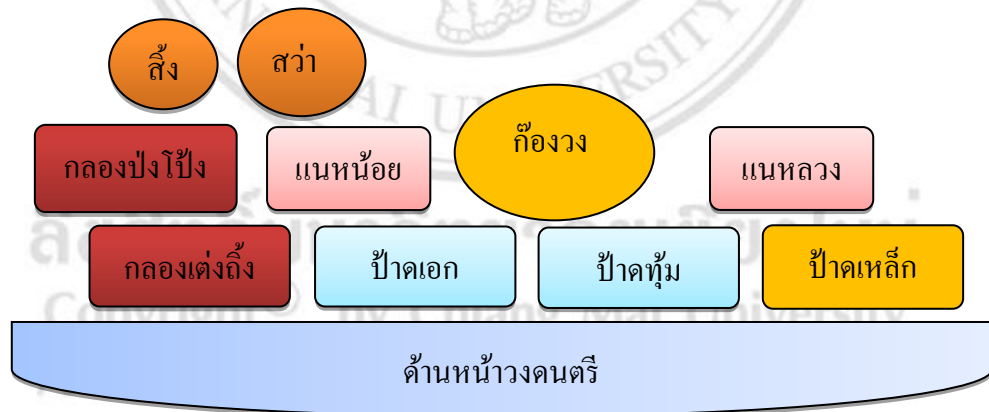
ภาพที่ 5.9 การบรรเลงสว่า (ฉาบ)

- 2) บทเพลงที่ใช้บรรเลง
- เป็นการอนุรักษ์บทเพลงที่เป็นอัตลักษณ์ของวงปี่พาทย์ล้านนาดั้งเดิมไว้ได้แก่ บทเพลงพื้นเมืองทั่วไป บทเพลงพื้นเมืองที่ใช้ประกอบพิธีกรรมพืชนผีและบทเพลงที่ใช้ประกอบในพิธีศพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้
- 2.1) บทเพลงพื้นเมืองทั่วไปเป็นการอนุรักษ์ ซึ่งท่วงทำนองของบทเพลงอันเป็นสำเนียงที่เป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะเครื่องดนตรีพื้นเมือง บทเพลงประเภทนี้สามารถนำมาใช้บรรเลงในโอกาสต่าง ๆ ได้ทั้งงานมงคลและอวมงคล เช่น งานฉลองสมโภชศาสนสถาน (งานปอยหลวง) หรืองานพิธีศพพระเถระในล้านนา (งานปอยลื้อ) บทเพลงประเภทนี้นิยมใช้บรรเลงได้แก่เพลงล่องแม่ปิง เพลงสร้อยเวียงพิงค์ เพลงมอญเขียงแสน เพลงฤาษีหลงถ้ำ เพลงพม่า เพลงป้าบ้านลำ เพลงแม่โขง-แม่ปิง เพลงตั้งเมือง เพลงเงี้ยว เพลงอื้อ เป็นต้น
- 2.2) บทเพลงพื้นเมืองที่ใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมพืชนผีเป็นการอนุรักษ์ซึ่งท่วงทำนองของบทเพลงที่มีลีลาจังหวะสนุกสนานหรือเร่ร่ำให้เกิดการประทับทรงตามพิธีกรรม ทั้งนี้ในแต่ละช่วงของพิธีกรรมพืชนผีจะมีบท

เพลงกำกับไว้ให้บรรเลงสอดคล้องกับช่วงพิธีกรรมนั้น เช่น พิธีฟายครู (ไหว้ครู) จะใช้เพลงปราสาทไหวหรือเพลงมวย หรือช่วงประทับทรงหรือ ฟ้อนลงช่วงจะใช้เพลงฝึมห้อยผ้าหรือเพลงอื่น ๆ ที่จังหวะและท่วงทำนอง ใกล้เคียงกันทั้งนี้การบรรเลงจะต้องมีความเข้าใจในบริบทของพิธีกรรมจึง จะสามารถจับบทเพลงได้อย่างเหมาะสมตามช่วงพิธีกรรมนั้น ๆ บทเพลงที่ นิยมใช้บรรเลงได้แก่เพลงปราสาทไหว เพลงมวย เพลงฝึมห้อยผ้า เพลง กินน้ำมะพร้าว เพลงฉัตร เพลงลงช่วง เพลงมอญดำปาง เพลงมอญเก้าห้า เพลงจ้อยบ้อย เป็นต้น

2.3) บทเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบในพิธีศพ เป็นการอนุรักษ์ซึ่งท่วงทำนองของ บทเพลงที่มีจังหวะเชิงช้าเยือกเย็นระคนเคล้ากับเสียงโหยหวนของการ บรรเลงเครื่องดนตรีที่สื่อถึงความเศร้าโศก ซึ่งเป็นรูปแบบของบทเพลงที่ สอดคล้องกับพิธีศพ บทเพลงส่วนใหญ่จะเป็นบทเพลงไทยเดิมในอัตรา จังหวะ 2 ชั้น ได้แก่ เพลงธรรณิกันแสง เพลงดาวทอง เพลงอิเหนา เพลงแขก มอญ เพลงมอญยกศพ เพลงสร้อยเพลง เป็นต้น

3). แผนภูมิ (Charts) การจัดวางเครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์ล้านนา รูปแบบ ดั้งเดิม

แผนภูมิที่ 5.1 แผนภูมิ (Chart) การจัดวางเครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์ล้านนารูปแบบดั้งเดิม

แผนภูมิ (Chart) การจัดวางเครื่องดนตรีของวงปี่พาทย์ล้านนารูปแบบของ การอนุรักษ์พัฒนารูปแบบพื้นเมืองดั้งเดิม เป็นการรักษารูปแบบของเครื่อง ดนตรีและลักษณะของเพลงให้เป็นแบบดั้งเดิม เนื่องจากยังมีกลุ่มผู้ฟังที่มี ความนิยมในการฟังวงปี่พาทย์ล้านนารูปแบบพื้นเมืองดั้งเดิมและเพื่อเป็น

การสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งนี้การจัดวางตำแหน่งของเครื่องดนตรีรูปแบบนี้เป็นไปตามคุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีดังนี้

- 1) ปี่แนหน้าและปี่คาดอก จัดอยู่ในกลุ่มผู้บรรเลงนำจัดวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณด้านหน้าของวงปี่พาทย์ล้านนา
- 2) แนหลวง ปี่คาดหุ้ม ปี่คาดเหล็ก ก้องวง จัดอยู่ในกลุ่มผู้บรรเลงตามจัดวางตำแหน่งโดยรอบของเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ เพื่อเป็นฐานเสียงและรับสัญญาณการบรรเลงได้อย่างทั่วถึง ทำให้การบรรเลงมีความคล่องตัวมากขึ้น
- 3) กลองปึงปึง กลองเต่งถึง ลึง (ถึง) และสว่า (ฉาบ) จัดอยู่ในกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะจัดวางตำแหน่งทางด้านหลังของวง ยกเว้นเฉพาะกลองเต่งถึงเท่านั้นที่จัดวางตำแหน่งทางด้านหน้าวง เนื่องจากถูกจัดให้เป็นเครื่องดนตรีที่เป็นครูของวง จึงเป็นที่นิยมเคารพกราบไหว้ของกลุ่มเจ้าทรง

5.2.3 การจัดการพัฒนางวงปี่พาทย์ล้านนา

การพัฒนางวงปี่พาทย์ล้านนา ซึ่งใช้รูปแบบประยุคตวงปี่พาทย์ล้านนา แต่ยังคงรักษารูปแบบและวิธีการบรรเลงเพื่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมจะประกอบด้วยการดำเนินต่างๆ ดังนี้

1) วงปี่พาทย์ล้านนา รูปแบบประยุคต์

เป็นพัฒนาโดยการนำเอาเครื่องดนตรีสากลที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันเข้าบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีพื้นเมืองโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ เครื่องสาย (String Instruments) ทำหน้าที่บรรเลงทำนอง (Melody) ประสานเสียงคอร์ด (Chord) ประเภทเครื่องลิ่มนิ้ว (Keyboard Instruments) ทำหน้าที่บรรเลงทำนอง (Melody) ประสานเสียงคอร์ด (Chord) และกลุ่มเครื่องดนตรีที่ใช้ตีประกอบจังหวะหรือเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1.1) การประสมวงด้วยเครื่องดนตรีสากลประเภทเครื่องสาย (String Instruments) ได้แก่ กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) กีตาร์เบส (Bass Guitar) และประเภทเครื่องลิ่มนิ้ว (Keyboard Instruments) ได้แก่ คีย์บอร์ด (Keyboard) ซึ่งมีคุณลักษณะและศักยภาพในการบรรเลงในวงปี่พาทย์ล้านนา รูปแบบประยุคต์ดังนี้

1.1.1) กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) มีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงทำนอง (Melody) การบรรเลงเดี่ยว (Solo) และประสานเสียงคอร์ด (Chord) ดังภาพที่ 5.10

1.1.2) กีตาร์เบส (Bass Guitar) มีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงในการรักษาจังหวะและบรรเลงโดยยึดเสียงที่เป็นรากฐานของคอร์ด (Chord) ในบทเพลง ดังภาพที่ 5.11

1.1.3) คีย์บอร์ด (Keyboard) มีบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงตั้งแต่การเริ่มของบทเพลง (Intro) การบรรเลงเดี่ยว (Solo) การบรรเลงช่วงสุดท้ายของเพลง (Coda) การประสานเสียงคอร์ด (Chord) ดังภาพที่ 5.12

ภาพที่ 5.10 การบรรเลงกีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar)

ภาพที่ 5.11 การบรรเลงกีตาร์เบส (Bass Guitar)

ภาพที่ 5.12 การบรรเลงคีย์บอร์ด (Keyboard)

1.2) การประสมวงในกลุ่มเครื่องดนตรีสากลที่ใช้ตีประกอบจังหวะหรือเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) คุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีในกลุ่มนี้มีบทบาทหน้าที่ตีประกอบจังหวะในบทเพลงร่วมสมัยทำให้บทเพลงมีความ

หนักแน่นและมีความรูปแบบของจังหวะที่หลากหลาย ได้แก่ กลองชุด (Drum set) ภาพที่ 5.13 กลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos) ภาพที่ 5.14

ภาพที่ 5.13 การบรรเลงกลองชุด (Drum set)

ภาพที่ 5.14 การบรรเลงกลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos)

- 2) การปรับระดับเสียงเครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์ล้านนา เป็นวิธีการพัฒนาโดยการนำเครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยเฉพาะเครื่องดนตรีที่สามารถดำเนินการปรับระดับเสียงให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) โดยใช้เทคนิควิธีการปรับระดับเสียงตามประเภทของเครื่องดนตรีดังนี้
 - 2.1) การประยุกต์เครื่องดนตรีพื้นเมืองประเภทเครื่องเป่า ได้แก่ แหนน้อยและแนหลวง โดยวิธีการปรับความสั้น-ยาวของท่อแน (หลิแน) หากต้องการระดับเสียงที่สูงขึ้นให้ตัดท่อแนให้สั้นลงและต้องการระดับเสียงที่ต่ำลงให้เพิ่มความยาวของท่อแนวิธีการนี้สามารถปรับระดับเสียงของแนน้อยและแนหลวงให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) นอกจากนี้จะทำให้สามารถบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากลได้อย่างกลมกลืนคงไว้ซึ่งส่วนประกอบของเครื่องดนตรีตลอดถึงรูปแบบและวิธีการบรรเลงรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของดนตรีล้านนาไว้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้วงปี่พาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่ จะเป็นแน 7 คือมีจำนวนรู้นับเท่ากับ 7 รู ซึ่งแตกต่างกับแนของลำปางหรือจังหวัดอื่นในภาคเหนือ ดังนั้นแนในวงปี่

พาทย์ล้านนาในจังหวัดเชียงใหม่จึงมีอัตลักษณ์ความเป็นตัวคนที่แตกต่างจากวงปี่พาทย์ในจังหวัดอื่น ๆ ในล้านนาดังภาพที่ 5.15

ภาพที่ 5.15 วิธีการปรับแต่งท่อนแ่น (หลี่แ่น)

- 2.2) การประยุกต์เครื่องดนตรีพื้นเมืองประเภทเครื่องตีที่ทำด้วยไม้ ได้แก่ ปี่ดเอกและปี่ดหุ้มโดยวิธีการถากไม้ลูกปัดหากต้องการระดับเสียงสูงให้ถากบริเวณปลายของลูกปัดทั้งสองด้านหรือต้องการให้ระดับเสียงที่ต่ำลงให้ถากบริเวณกลางลูกปัด วิธีการนี้สามารถปรับระดับเสียงของปี่ดเอกและปี่ดหุ้มให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) ทำให้สามารถบรรเลงบทเพลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากลได้อย่างกลมกลืนคงไว้ซึ่งส่วนประกอบของเครื่องดนตรีตลอดถึงรูปแบบและวิธีการบรรเลง รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของดนตรีล้านนาไว้ ดังภาพที่ 5.16

ภาพที่ 5.16 วิธีการถากไม้ลูกปัดปาดเอกและปาดท่อม

- 2.3) การประยุกต์เครื่องดนตรีพื้นเมืองประเภทเครื่องตีที่ทำด้วยโลหะได้แก่ ก้องวง โดยวิธีการถ่วงด้วยชั้นหรือยางมะตอยใต้ลูกก้องวง หากต้องการระดับเสียงสูงให้ลดจำนวนชั้นหรือยางมะตอยบริเวณใต้ปุ่มของลูกก้องและหากต้องการให้ระดับเสียงต่ำลงให้เพิ่มจำนวนชั้นหรือยางมะตอยบริเวณใต้ปุ่มปลายของลูกก้อง ทำให้สามารถปรับระดับเสียงของลูกก้องให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) ทำให้สามารถบรรเลงบทเพลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากลได้อย่างกลมกลืน คงไว้ซึ่งส่วนประกอบของเครื่องดนตรีตลอดถึงรูปแบบและวิธีการบรรเลง รักษาความเป็นอัตลักษณ์ของดนตรีล้านนาไว้ ดังภาพที่ 5.17

ภาพที่ 5.17 วิธีการถ่วงชั้นหรือยางมะตอยใต้ลูกก้องวง

- 2.4) การประยุกต์เครื่องดนตรีพื้นเมืองประเภทเครื่องที่ทำด้วยโลหะได้แก่ ปาดเหล็ก โดยวิธีการเจียหรือใช้ค้อนทุบใต้ลูกปาดเหล็ก ซึ่งหากต้องการเสียงสูงให้เจียหรือใช้ค้อนทุบบริเวณปลายของลูกปาดเหล็กทั้งสองด้านหรือต้องการให้เสียงต่ำลงให้เจียหรือใช้ค้อนทุบบริเวณกลางลูกปาดเหล็ก ทำให้สามารถปรับระดับเสียงของปาดเหล็กให้มีความถี่เสียงที่ใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) วิธีการดังกล่าวนอกจากจะทำให้สามารถบรรเลงบทเพลงร่วมกับเครื่องดนตรีสากลได้อย่างเหมาะสมแล้ว ยังสามารถรักษาส่วนประกอบของเครื่องดนตรีตลอดถึงรูปแบบและวิธีการบรรเลงซึ่งคงความเป็นอัตลักษณ์ของดนตรีล้านนาไว้ ดังภาพที่ 5.18

ภาพที่ 5.18 วิธีการเจียหรือใช้ค้อนทุบได้ลูกปัดเหล็ก

วิธีการประยุกต์เครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยการปรับระดับเสียงให้ใกล้เคียงกับบันไดเสียงสากล (Scale) เป็นวิธีการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนบทเพลงให้มีความไพเราะน่าฟัง แต่ในขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดในส่วนของโครงสร้างของระดับเสียงพื้นเมืองคือ ทำให้ระดับเสียงของเครื่องดนตรีพื้นเมืองมีระดับเสียงที่สูงขึ้นกว่าปกติครึ่งเสียงถึงหนึ่งเสียงเต็ม ส่งผลให้ระดับเสียงบางเสียงของเครื่องดนตรีพื้นเมืองมีครึ่งเสียงเมื่อบรรเลงในบทเพลงพื้นเมืองจะเกิดเสียงที่ไม่ตรงกันหรือเสียงเพี้ยนจากเดิมเล็กน้อย

3) การพัฒนาการเรียบเรียงบทเพลง (Arrange)

เป็นวิธีการสร้างสรรค์ให้มีความแปลกใหม่และทันสมัย โดยการนำบทเพลงที่เคยได้รับความนิยมในอดีตและบทเพลงที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน มาบรรเลงที่เรียกว่า คัฟเวอร์ (Cover) แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือ บรรเลงให้เหมือนเพลงต้นฉบับเดิมหรือบรรเลงให้แตกต่างจากเพลงต้นฉบับดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1) การพัฒนาบทเพลงพื้นเมืองทั่วไปและบทเพลงในพิธีกรรมฟ้อนผี โดยการนำบทเพลงที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของวงปีพาทย์ล้านนาทั้งจังหวัด และ

ท่วงทำนองที่เป็นสำเนียงเฉพาะของคนศรีล้านนามาร้อยเรียงให้มีความ สอดคล้องกัน สร้างสรรค์รูปแบบท่วงทำนองและลีลาจังหวะใหม่ที่ สนุกสนานเร้าใจในรูปแบบประยุกต์ วิธีการดังกล่าวทำให้บทเพลงพื้นเมือง กลับมาได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเจ้าทรงกลุ่มผู้สูงอายุหรือ กลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่แม้ว่าการพัฒนาดังกล่าวเป็นการบรรเลงในรูปแบบ ประยุกต์ก็ตามเมื่อเข้าสู่ช่วงพิธีกรรมพืชมงคลที่เป็นช่วงสำคัญเช่น การพายครู (ไหว้ครู) การประทับทรง การบรรเลงก็จะกลับมาในรูปแบบดั้งเดิม ตามปกติซึ่งเป็นรูปแบบที่ยึดถือกันมาช้านานเป็นการรักษาอัตลักษณ์ของวง ปี่พาทย์ล้านนาที่ยังดำรงอยู่อย่างเหมาะสม ดังภาพที่ 5.19

ภาพที่ 5.19 กลุ่มผู้ฟังที่เป็นเจ้าทรง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

- 3.2) การพัฒนาบทเพลงลูกทุ่งเก่าและบทเพลงลูกทุ่งใหม่ เป็นการนำบทเพลงที่มี ลักษณะเป็นคำร้องและทำนองสามารถสื่ออารมณ์และความหมายได้ด้วย เนื้อหาของบทเพลง เป็นที่นิยมของกลุ่มผู้ฟังสามารถจดจำและขับร้องตาม ได้ โดยคัดเลือกบทเพลงที่ได้รับความนิยมในแต่ละยุคสมัย รวมถึงมีเนื้อหา สารที่สื่อความหมายได้เข้ากับบริบทของงานที่นำไปใช้ เช่น เพลงนิราศ เวียงพิงค์ของศิลปินทูล ทองใจ เนื้อหาบทเพลงพรรณนาถึงทัศนียภาพของ เมืองเชียงใหม่ที่มีความงดงาม นิยมนำมาบรรเลงโดยเน้นกลุ่มผู้ฟังที่เป็น ผู้สูงอายุหรือกลุ่มผู้ฟังที่อยู่ในช่วงยุคสมัยของบทเพลงนี้ หรือเพลงควน พิศวาสของศิลปินผ่องศรี วรนุช เนื้อหาบทเพลงพรรณนาถึงการพลัดพราก

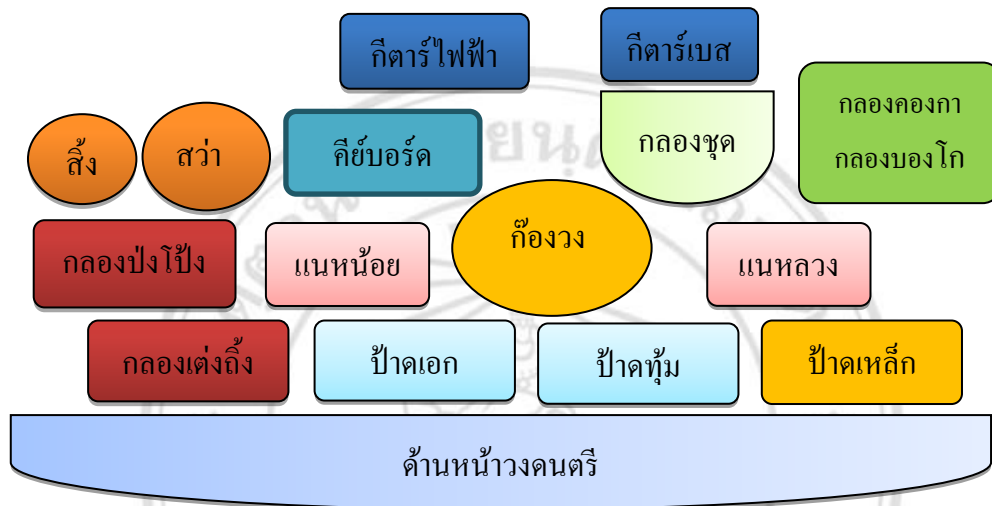
จากคนรัก จึงนิยมนำมาบรรเลงในพิธีศพ และเพลงยาใจคนจนของศิลปิน ไมค์ ภิรมย์พร เนื้อหาบทเพลงพรรณนาถึงการใช้ชีวิตที่ต้องฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคร่วมกัน นิยมนำมาบรรเลงโดยเน้นกลุ่มผู้ฟังที่เป็นกลุ่มพ่อบ้านแม่บ้านหรือกลุ่มผู้ใช้แรงงานในสังคมปัจจุบัน

- 3.3) บทเพลงสำเนียงภาษา เป็นวิธีการที่เกิดจากอิทธิพลแนวคิดจากวัฒนธรรมดนตรีต่างชาติที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ทางดนตรีต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ดั้งเดิมด้วยการนำเอาเพลงสำเนียงต่าง ๆ เช่น ไทย ลาว เขมร แยก ฯลฯ มาปรับปรุงหรือพัฒนาสำนวนของบทเพลงบางท่อนหรือบางวรรคของหลาย ๆ บทเพลงที่มีความไพเราะและมีสำเนียงคล้ายคลึงกันมาปรับปรุงหรือพัฒนาสำนวนเพลงร้อยเรียงให้สอดคล้องบรรเลงเป็นเพลงชุด วิธีการดังกล่าวเป็นการเรียบเรียงแบบอิสระไม่มีกฎเกณฑ์หรือแบบแผน เช่น บทเพลงสำเนียงภาษา (แยก) ในเพลงชุดมหาภารตะเป็นการนำบทเพลงที่มีสำเนียงแยกหลาย ๆ บทเพลงมาร้อยเรียงบรรเลงต่อเนื่อง วิธีการเรียบเรียงบทเพลงดังกล่าวเป็นการช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มเจ้าทรงหรือเรียกว่าการบรรเลงเพื่อเสริมบารมีของกลุ่มเจ้าทรงอันได้แก่ กลุ่มผีเจ้านายหรือกลุ่มเทพเจ้า ดังภาพที่ 5.20

ภาพที่ 5.20 กลุ่มผู้ฟังที่เป็นเจ้าทรงที่สืบเชื้อสายจากเทพเจ้า (สินดู)

- 4) แผนภูมิ (Charts) การจัดวางเครื่องดนตรีของวงปีพาทย์ล้านนาที่เหมาะสมต่อการพัฒนารูปแบบประยุกต์

แผนภูมิที่ 5.2 แผนภูมิ (Chart) การจัดวางเครื่องดนตรีของวงปีพาทย์รูปแบบประยุกต์

แผนภูมิ (Chart) การจัดวางเครื่องดนตรีของวงปีพาทย์ล้านนาที่เหมาะสมต่อการพัฒนารูปแบบประยุกต์เป็นการพัฒนาสร้างความนิยมให้กับคนรุ่นใหม่และเพื่อให้วงปีพาทย์ล้านนาสามารถดำรงคงอยู่และได้รับความนิยม ก็ควรจะมีการประยุกต์พัฒนาปรับเปลี่ยนเครื่องดนตรีโดยการประสมวงด้วยเครื่องดนตรีสากลเพื่อให้สอดคล้องกับกาลเวลาและสมัยนิยมของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นคนวัยหนุ่มสาว แต่ต้องคำนึงถึงการรักษาและสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมล้านนา ทั้งนี้การจัดวางตำแหน่งของเครื่องดนตรีเป็นไปตามคุณลักษณะและศักยภาพของเครื่องดนตรีดังนี้

- 1) ปี่แนหน้ายและป้าดเอก จัดอยู่ในกลุ่มผู้บรรเลงนำ จัดวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณค้ำหน้าของวงปีพาทย์ล้านนา
- 2) แนหลวง ป้าดทும் ป้าดเหล็ก ก้องวง จัดอยู่ในกลุ่มผู้บรรเลงตามจัดวางตำแหน่งโดยรอบของเครื่องดนตรีที่เป็นกลุ่มผู้นำ เพื่อเป็นฐานเสียงและรับสัญญาณการบรรเลงได้อย่างทั่วถึง ทำให้การบรรเลงมีความคล่องตัวมากขึ้น

- 3) กลองปึงโปึง กลองเต่งถึง ลี้ง (ฉิ่ง) และสว่า (ฉาบ) จัดอยู่ในกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะจัดวางตำแหน่งทางด้านหลังของวง ยกเว้นเฉพาะกลองเต่งถึงเท่านั้นที่จัดวางตำแหน่งทางด้านหน้าวง เนื่องจากถูกจัดให้เป็นเครื่องดนตรีที่เป็นครูของวงจึงเป็นที่นิยมเคารพกราบไหว้ของกลุ่มเจ้าทรง
- 4) คีย์บอร์ด (Keyboard) กีตาร์ไฟฟ้า (Electric Guitar) และกีตาร์เบส (Bass Guitar) จัดเป็นกลุ่มบรรเลงทำนองและประสานเสียงคอร์ด (Chord) โดยจัดวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณด้านซ้ายของวงปีพาทย์ล้านนา
- 5) กลองชุด (Drum Set) กลองคองกา (Conga) และกลองบองโก (Bongos) จัดเป็นกลุ่มเครื่องดนตรีที่ใช้ตีประกอบจังหวะหรือเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) โดยจัดวางตำแหน่งการบรรเลงบริเวณด้านขวาของวงปีพาทย์ล้านนา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved